

ГРОДЗЕНСКИ УНІВЕРСІТЭТ

ГАЗЕТА ГРОДЗЕНСКАГА ДЗЯРЖАЎНАГА
УНІВЕРСІТЭТА ІМЯ ЯНКІ КУПАЛЫ

Выдаецца з 1986 года • № 9 (260) • 1 снежня 1998 года, аўторак
Выходзіць адзін раз на месяц • Распаўсюджваецца бясплатна

Афіцыйна

САВЕТ УНІВЕРСІТЭТА

На кастрычніцкім пасяджэнні Савета універсітэта разглядаліся пытанні аб прысваенні вучоных званняў, «Беларускі фальклор у творчасці А. Міцкевіча» - інфармавала загадчык кафедры польскай філалогіі С.П. Мусянка.

З інфармацыяй аб рабоце Савета універсітэта і саветаў факультэтаў выступілі першы прарэктар прафесар І.П. Мартынаў.

У раздзеле «рознае» быў разгледжаны шэраг надзённых пытанняў.

АБМЕРКАВАНА РЭКТАРАТАМ

На пасяджэнні рэктарата ад 16 лістапада было абмеркавана пытанне аб сістэме работы з таленавітай моладзю. З інфармацыяй выступіла прарэктар па навукальнай рабоце Л.В. Рычкова.

- Важна знайсці тых, хто схільны да навуковых даследаванняў, - сказала Людміла Васільеўна. - Такія студэнты - не заўсёды выдатнікі, бо чалавек можа мэтанакіравана працаваць у адным кірунку.

Што робіцца для наладжвання сістэмы? Праведзена анкетаванне першакурснікаў з мэтай выяўлення адораных студэнтаў. На аддзяленні рамана-германскай філалогіі дзейнічае бакалаўрыят і г.д.

У абмеркаванні гэтага пытання ўдзел прынялі дэкан факультэтаў.

У раздзеле «рознае» абмеркаваны надзённые пытанні.

Аляксандр Вайтуляніс - адметная асоба на сваім факультэце. Ён стараста трэцяй групы, сакратар пярвочнай арганізацыі БПСМ факультэта. Паступіў ва універсітэт пасля заканчэння хіміка-тэхналагічнага тэхнікума. А гэта дапамагае і ў вучобе, і ў жыцці: ёсць пэўны вопыт.

НА ЗДЫМКУ: студэнт 3 курса факультэта гісторыі і культуры Аляксандр ВАЙТУЛЯНІС.

Фота Ул. САРОКІНА.

СВЯТЫ, ДАТЫ

12 кастрычніка ў актавай зале галоўнага корпуса адбылася ўрачыстая вечарына, прысвечаная 40-годдзю ўтварэння факультэта псіхалогіі і педагогікі - старэйшага і, бадай, найбольш шматлікага факультэта нашага універсітэта.

Многія знакамітыя людзі ў свой час вучыліся тут. Большасць настаўнікаў школ вобласці з'яўляецца выпускнікамі гэтага факультэта. Сёння тут акрамя асноўнай прафесіі - настаўніка, сацыяльнага педагога - студэнты атрымліваюць і другую - музыканта, настаўніка спеваў, дырыжора, настаўніка малявання.

На ўрачыстым пасяджэнні, прысвечаным юбілею факультэта, прысутнічалі кіраўнікі універсітэта, госці, многія з якіх з'яўляюцца выпускнікамі факультэта.

Удзельнікі ўрачыстасцей паглядзелі таксама канцэрт мастацкай самадзейнасці.

17 лістапада адзначылі дзень студэнтаў. І яшчэ дату - 75-годдзе ўтварэння прафсаюзнай арганізацыі студэнцкай моладзі.

Гэтым падзеям была прысвечана вечарына з канцэртам мастацкай самадзейнасці студэнтаў. У канцэрт увайшлі лепшыя нумары, якія былі вызначаны ў ходзе конкурсу. Нельга не сказаць, што найбольш творча ў папярэднім туры выступілі ўдзельнікі мастацкай самадзейнасці факультэтаў эканомікі, гісторыі і культуры, фізкультуры, псіхалогіі і педагогікі. Яны прынялі ўдзел і ў канцэрце, прысвечаным міжнароднаму дню студэнтаў.

ВІНШАВАЛЬНАЯ ПАШТОЎКА

Нагадваем, калі і каго можна павіншаваць з юбілеем.

* 4 кастрычніка - Алену Уладзіміраўну ЦЮНЯНКОВУ - дацэнта кафедры тэорыі і метадыкі фізкультуры і спорту.

* 6 кастрычніка - Галімпіяду Андрэўну КАРЧАГІНУ - гардзробшчыцу навукальнага корпуса N 6.

* 6 кастрычніка - Яўгена Паўлавіча КРАМЛЁВА - загадчыка кафедры экалогіі.

* 9 кастрычніка - Нэллі Іванаўну ПУЧКОВУ - бібліятэкара першай катэгорыі.

* 10 кастрычніка - Зінаіду Пятроўну МУХЛЯДА - вартуўніка лабараторнага корпуса.

* 11 кастрычніка - Галіну Мікалаеўну КРЫЖАНОЎСКУЮ - старшага выкладчыка кафедры харавога дырыжыравання і вакалу.

* 11 кастрычніка - Надзею Іванаўну ЕМЕЛЬЯНЧЫК - метадыста першай катэгорыі бібліятэкі.

* 28 кастрычніка - Наталлю Паўлаўну ПУШКАРОВУ - метадыста першай катэгорыі навукальнага аддзела.

ЦИТАТА НОМЕРА:

«Ничто так человека не учит, как опыт».

А. С. Макаренко.

ГРОДЗЕНСКАМУ ДЗЯРЖАЎНАМУ УНІВЕРСІТЭТУ ІМЯ ЯНКІ КУПАЛЫ - 60 ГАДОЎ

Адзін з першых студэнтаў Гродзенскага педагагічнага інстытута імя Янкі Купалы старшы выкладчык А.І. Рагойша піша: «У 1944 годзе рэктарам інстытута быў Н.В. Власаец. Чалавек ён быў добры, з пачуццём гумару. І вось нам (студэнтам) ён аб'яўляе, што хутка наша «свабода» закончыцца, бо ў Гродна едзе для навядзення дысцыпліны і парадку новы прарэктар - армянін Г.А. Марціросаў. Праз невялікі час я меў магчымасць пазнаёміцца з выдатным лектарам і прызнаным студэнцкім настаўнікам — Г.А. Марціросавым».

Г.А. Марціросаў нарадзіўся ў сялянскай сям'і ў лютым 1912 года ў сяле Чардахлы Шамхарскага раёна Азербайджана, дзе закончыў сярэдняю школу. У 1930 годзе таленавіты юнак, не маючы вышэйшай адукацыі, падае дакументы на падрыхтоўчае аддзяленне аспірантуры ў НДІ Азербайджана. Пры паступленні Г.А. Марціросаў быў атэставаны прыёмнай камісіяй у аб'ёме праграмы сацыяльна-эканамічнага факультэта ўніверсітэта. Вынікі атэстацыі былі аформлены як заканчэнне вучбы ўнутраным. З 1939 года Г.А. Марціросаў лічыць сябе работнікам вышэйшай школы, хаця да пачатку Вялікай Айчыннай вайны ён паспеў працаваць на розных пасадах — журналіста, культработніка, выкладчыка сельскагаспадарчага інстытута (Кіравабад), вучоным сакратаром дзяржаўнага музея ў Ноўгарадзе, дырэктарам абласнога музея ў Куйбышаве.

У 1939 годзе Г.А. Марціросаў другі раз паступае ў аспірантуру ўжо Інстытута філасофіі Акадэміі навук СССР. Там ён распрацоўвае тэму «Сацыялагічныя погляды Д.І. Пісарава» пад кіраўніцтвам прафесара Г.С. Валецкага. Закончыў аспірантуру пераходзіць у вайна.

У пачатку Вялікай Айчыннай вайны Г.А. Марціросаў заяўляецца дабравольцам у бліжэйшы райваенкамат. Аднак медыцынская камісія прызнала яго непрыгодным для страявой службы. Настойлівы юнак дабіваецца адпраўкі на фронт і па кастрычніку 1941 года знаходзіцца ў дзеючай арміі. Затым у адным з баёў Г.А. Марціросава кантузіла. Ён трапляе на лячэнне ў

Горкага, Ленінграда і іншых гарадоў краіны. Прарэктар сам пасяліў студэнтаў і выкладчыкаў па 15-20 чалавек у пакоі ў былым будынку гімназіі. Спалі на папяровых матрацах, набітых саломай. Доктар філалагічных навук, прафесар Ф.М. Янкоўскі, дацэнт Д.М. Захаранка, вядомы беларускі пісьменнік А. Кірпюк, заслужаная настаўніца БССР Г.І. Жураўская і многія іншыя

шыя тры выдатнікі асветы — Д.С. Маркоўскі, Я.І. Рьўкінд і Г.А. Марціросаў. Г.А. Марціросаў актыўна публікуецца. Да 1970 года ён ужо мае ў сваім актыве больш за 50 навуковых работ, з'яўляецца арганізатарам шэрагу канферэнцый, фарміруецца як значны вучоны і выкладчык.

Выкладчыкі і студэнты Гродзенскага педінстытута і ўніверсітэта заўсёды бачылі перад сабой у аўдыторыі кампетэнтнага, глыбокага, прынцыповага выкладчыка, які спалучаў прафесіяналізм з добразычліваасцю, павагай да студэнта. Ён надаваў шмат увагі арганізацыі студэнцкай навукі, за што 19 мая 1972 года быў адзначаны Граматай ЦК камсамола Беларусі.

Будучы ўжо далёка немаладым чалавекам, ён многа чытаў, пісаў, да канца сваіх дзён займаўся выхаваўчай работай сярод студэнтаў. Г.А. Марціросаў сам з'яўляўся навуковым кіраўніком і падрыхтаваў двух кандыдатаў навук. У перыяд двухгадовай працы ў польскіх вучы з 1974 па 1976 гады ён таксама кіраваў работай трох аспірантаў.

Г.А. Марціросаў узнагароджаны ордэнамі «Знак пашаны», «Айчыннай вайны I ступені», медаллю «За баявыя заслугі», 10 іншымі медалямі, Ганаровым знакам «Выдатнік асветы СССР» (1975), Ганаровым знакам усесаюзнага таварыства «Веды».

Прафесар, доктар філасофскіх навук Ч.С. Кірвель піша: «Для мяне Г.А. Марціросаў - чалавек шчырай чалавечай натуры і магчымасцяў, які, здаецца, да канца і не рэалізаваўся. Ён мог бы быць не толькі выкладчыкам (калі б склаўся іншая жыццёвая сітуацыя), але нават міністрам, або іншым кіраўніком рэспубліканскага маштабу. Удзячны лёсу, што працаваў з ім разам».

ПОСТАЦІ ВУ

АРМЯНІН, ЯКІ ЗАЎСЁДЫ ПІЧЫЎ СЯБЕ БЕЛАРУСАМ

Віктар ТАРАНЦЕЙ,
прафесар

шпіталь. Цяжка хворага Г.А. Марціросава немцы захопліваюць у палон, дзе ён пакутуе па лістапад 1943 года. На працягу двух год у канцэнтрацыйных лагерах у Раслаўлі, Горках, Лідзе ён спачатку самастойна, а затым па дырэктывах падпольнай партыйнай арганізацыі КП(б) арганізаваў падпольныя групы. Апошняя падпольная група ў складзе 53 чалавек у верасні 1943 года склала партызанскі атрад брыгады імя С.М. Кірава Баранавіцкага партызанскага злучэння.

Пасля вызвалення Беларусі з ліпеня 1944 года па студзень 1945 года Г.А. Марціросаў працаваў лектарам Лідскага гарвыканкама КП(б), а затым па накіраванні партыйных органаў прыбыў у Гродзенскі дзяржаўны педагагічны інстытут на пасаду прарэктара па навучальнай працы.

Новы прарэктар з дапамогай першага сакратара абласнога камітэта КП(б) П.З. Калініна арганізаваў дастаўку падручнікаў з Масквы,

выпускнікі тых гадоў складалі аснову студэнтаў першай вышэйшай навучальнай установы ў Заходняй Беларусі.

У 1952 г. Г.А. Марціросаў у Беларускай дзяржаўнай універсітэце імя У.І. Леніна здае на «выдатна» экзамены кандыдацкага мінімуму па філасофіі, логіцы і замежнай мове, а затым 29 лістапада 1954 года вучоны савет Ленінградскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А.А. Жданава прысуджае яму навуковую ступень кандыдата філасофскіх навук. З кастрычніка 1956 года па чэрвень 1961 года Г.А. Марціросаў сумяшчае абавязкі выкладчыка з работай сакратара партыйнага бюро інстытута.

Адметная рыса Г.А. Марціросава - выдатны лектарскі здольнасці. Ён аказаў уплыў на фарміраванне светапогляду шэрагу выкладчыкаў, сярод якіх Ч.С. Кірвель, Д.Я. Смаль, Г.М. Кабяк, А.А. Бародзіч, М.Н. Беспамятных і іншыя. У 1959 годзе ў Гродзенскім педінстытуце з'явіліся пер-

СВЯТЛО І ПРЫГАЖОСЦЬ ДУШЫ

прыгажосці, аб леце, аб буйным цвіценні.

Прымушаюць задумацца і работы з дрэва аўтара Я.І. Будоўскага. Яны ўяўляюць сабой закончанасць. Вобразы, створаныя аўтарам, запамінаюцца. Асабліва - «Пенсіянер», «Палескі буссел».

На выставе былі прадстаўлены фотаработы М.П. Чарнікевіча, падсвечнікі А.Н. Каменевай, а таксама гародніна, фрукты і кветкі, якія выкладчыкі факультэта вырошчвалі сваімі рукамі. І кампазіцыі з яблык, гронак каліны і кветак

З 2 па 6 кастрычніка ў галоўным корпусе ўніверсітэта дзейнічала выстава мастацкіх работ выкладчыкаў факультэта псіхалогіі і педагогікі, прысвечаная 40-годдзю з дня ўтварэння факультэта.

Гэта было сапраўднае свята творчасці, прыгажосці, палёту фантазіі. Гэта было свята душы...

Перад адкрыццём выставы з кароткім уступным словам выступіў дэкан факультэта псіхалогіі і педагогікі прафесар В.П. Таранцей. Затым са словамі найлепшых пажаданняў аўтарам работ і наведвальнікам выставы рэктар універсітэта прафесар С.А. Маскевіч перарэзаў традыцыйную стужку, і... Пачалася сустрэча з мастацтвам. Так, тое, што можна было ўбачыць, адпавядае гэтаму высокаму паняццю.

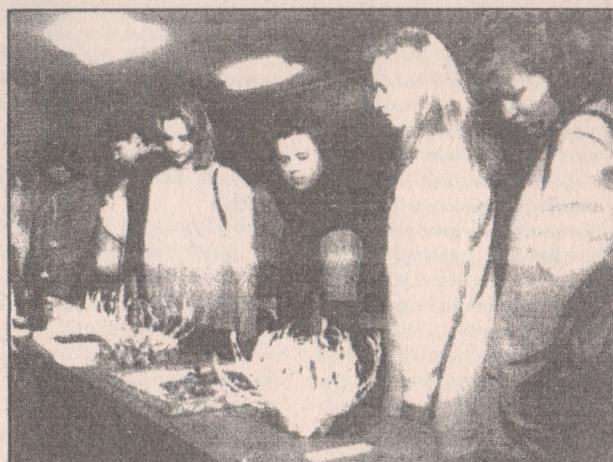
Асабліва кранаюць душу работы дацэнта Г.С. Сідарчук. Гэта - мастацкая ручная вышыўка - гладзь, крыжык. Выкананы работы настолькі тонка, прафесійна, што міжволі думаецца, што гэта машынная вышыўка. Але самае цікавае, бадай - тэматыка работ. Вось, напрыклад, «Белая гладзь». На белым паркалёвым полі - белыя кветкі з белымі ж

лісточкамі. Такая некрутая чысціня, такое святло, глыбіня... А вось - «Рамонкі». На блакітным ільняным абрусіку - самыя сапраўдныя рамонкі. Павяла летам, сонцам і ... нязбыўнымі марамі.

Цікавыя і прыгожыя і іншыя работы Ганны Серафімаўны - набор сурвэтак для кавы, абрус. Ва ўсім - фантазія, густ, акуратнасць. Хочацца дадаць: і душа. Багаты патэемны духоўны свет чалавека і яго душэўная прыгажосць...

Міжволі прыцягваюць позірк кампазіцыі з засушаных кветак аўтара В.А. Місцюк. Тут таксама адчуваюцца настрой, парывы душы. Вельмі ўражвае кампазіцыя «Асенні напеў». Іншыя работы пры-

мушаюць спыніцца, задумацца - аб часе, аб няспешным бегу дзён, аб прыгажосці. А яшчэ - аб тым, што ўсё праходзіць: маладосць, каханне, жыццё. Застаюцца ўспаміны аб

удала далаўнялі экспазіцыю выставы.

НА ЗДЫМКАХ: адкрыццё выставы; аўтары экспазіцыі; пад час агляду.

Л. ДАНИЛАВА.
Фота Ул. САРОКІНА.

К ИСТОКАМ НАРОДНОСТИ – ЧЕРЕЗ ФОЛЬКЛОР

ЭКСПЕДИЦИЯ, КОТОРАЯ ЗАПОМНИТСЯ НАВСЕГДА

В июле 1998 года студенты I курса филологического факультета (отделения русского языка и литературы) для сбора устной поэзии выехали в сельскую местность. Базами были избраны деревни Заболоть и Полесье Вороновского района. Большую помощь в организации и проведении экспедиции оказал заведующий районом П.А. Орлик.

Знания о фольклоре как искусстве слова, о культуре и белорусском языке, о национальных традициях, овладев умением записывать устные поэтические произведения, студенты приобрели опыт общения с людьми разных возрастов и характеров, познакомились с бытом сельских жителей.

Студенты выявили много хранителей фольклора, которые живут в Вороновском районе, записали от них обрядовые и лириче-

ские песни, сказки, частушки. Все участники экспедиции составили и «портреты» понравившихся народных сказателей. К числу лучших следует отнести творческие работы, выполненные Е. Плевго, Н. Воронко, С. Дирша, О. Короткой.

Итоги фольклорной экспедиции были подведены на научно-практической конференции «В каком народе живешь, того и обычая держись» (В.И. Даль). С докладами выступили студенты Е. Плевго, Н. Воронко, З. Писарук, О. Корневич, Н. Кулешевич. Были прослушаны магнитофонные записи лучших собранных песен. Студенты комментировали материалы, обсуждали сделанное, делились впечатлениями.

Н. МЕЛЬНИКОВ,
руководитель
фольклорной
практики, доцент.

ДУША НАРОДА

Т. МАРТЫНКЕВИЧ,
студентка 2 курса

"...Перш за ўсё трэба ведаць свой народ, яго гісторыю, яго багатую вусную творчасць".

Якуб КОЛАС.

В фольклорных произведениях отражена душа народа. На примерах героев мы можем проследить его историю, историю человеческой жизни, и убедиться в том, что во все века ценились лучшие качества, черты людского характера: смелость, открытость души, честность, сочувствие и сострадание.

За собираннем фольклора мы отправились в деревню Заболоть Вороновского района. Поехали, чтобы поближе познакомиться с людьми, их жизнью, творчеством, чтобы изучить традиции, обряды местного населения.

Нам было очень приятно узнать, что фольклор в Заболоти не забыт, что он успешно развивается, передается из уст в уста, переписывается и, конечно же, исполняется.

Можно с уверенностью сказать, что самым приоритетным жанром фольклора является песенный.

Из рассказа учительницы белорусского языка Заболотской СШ Файны Степановны Войшнис мы узнали, что в школе активно работает кружок «Фольклорист». Цели этого кружка поистине великопленны – углубить знания в области фольклора, привить любовь к народному творчеству и т.д. Участники кружка считают, что «каб паважаць сябе, трэба паважаць традыцыі народа».

Члены «Фольклориста» собирают, анализируют, исполняют фольклорные произведения. Общими усилиями проводятся в деревне и народные праздники: «Масленица», «Купалле», «Кола года». Это самоотверженная работа, благодаря которой сохраняются местные традиции.

И ЧАСТУШКА ТОЖЕ...

О. КОРНЕВИЧ,
студентка 2 курса

За время прохождения фольклорной практики в деревне Старые Пески Березовского района Брестской области я познакомилась с людьми, которых поистине можно назвать знатоками фольклора. В свои песни они вкладывали душу. Местные жители очень часто устраивают вечерние посиделки, на которых демонстрируют мастерство исполнения песен и частушек. Следует отметить, что все произведения исполняются с большой любовью. А новые произведения создаются в основном как отклик на какое-то определенное событие, используется собственный жизненный опыт. Возрождается традиция исполнять народные произведения на свадьбах. Собранный материал составляет 14 песен, 42 частушки.

Исполнители в основном предпочитали те, которые никогда не перестанут волновать сердца людей. Наиболее популярны песни о неразделенной, обманчивой любви.

Женщины, которые, выйдя замуж, переехали из родных мест, поют о суровой свекрови, разрушающей счастье молодой семьи.

Популярна также тема о браках по расчету, когда желание матери добра своему ребенку приводит к трагедии. Чтобы уважить волю родителей, молодые люди не могут делать собственный выбор, не могут руководствоваться чувствами.

Следует отметить, что развязкой несчастной любви, предательства, обмана зачастую становится самоубийство девушки, которая не

находит в себе силы жить дальше:

Взойди, взойди, луна
большая,

И освети морское дно.
Красотка Лиля утопилась,
Ее не видно там давно.

Кроме того, жители деревни Старые Пески весьма неравнодушны и к шуточным песням и частушкам, в которых высмеивают человеческие пороки:

Трэба бабе прэм'ю даць
Самагонку ўмее гнаць.

По моим наблюдениям, любимым жанром фольклора в деревне являются частушки, тематика которых очень разнообразна: начиная от любви и заканчивая колкостями в адрес девушек или юношей. В частности, девушки сочинили частушку об одном из недостатков юношей:

Старопесковские хлопцы
Ахают да ухают,
Целоваться не умеют,
Только губы нюхают.

В каждую свою песню жители деревни Старые Пески вкладывают частичку души, поэтому и воспринимаются песни как эпизоды из личной жизни. Общаясь с такими людьми, понимаешь значение слов «жить песней». Многие исполнители на просьбу прокомментировать песню отвечали, что, исполняя ее, чувствуют нечто такое, что нельзя передать словами, добавляя при этом, как обычно бывает трудно рассказать о том, что творится в твоём сердце.

Проходят годы. Жители деревни по-прежнему дружны с песней. Ведь в ней столько житейской мудрости!

ЗВУЧИТ ПЕСНЯ...

О. ОЛЬХОВИК,
студентка 2 курса

«Фольклор - отзвук прошлого и вместе с тем громкий голос настоящего».

Ю.М. СОКОЛОВ.

Мне бы хотелось рассказать о фольклоре Зельвенского района Гродненской области. В процессе прохождения летней фольклорной практики я посетила семь населенных пунктов Зельвенского района с целью изучения, сбора и записи фольклорных произведений. Выезжала в деревни Ляховичи, Задворье, Золотеево, Бородичи, Холстово, Королино, Снежная. В итоге была произведена запись 135 произведений устного народного творчества.

Пословицы, поговорки, любовные, свадебные, колядные, купальские песни бытуют в районе и в настоящее время. Хотелось бы отметить таких талантливых исполнительниц фольклора, как Анна Павловна Король (д. Снежная), Нина Васильевна Скиба (д. Золотеево), Аделия Иосифовна Сачек (д. Холстово), Вера Михайловна Шаманчук (д. Королино).

В деревне Бородичи Зельвенского сельского Совета живет Валентина Ивановна Дожина. Бывшая учительница, ныне пенсионерка Валентина Ивановна - знаток фольклора. Очень много времени она отводила его сбору, хорошо владеет искусством исполнения фольклорных песен, имеет хороший голос, поет с детства. В ее семье пели мама и бабушка, которые и привили Валентине Ивановне интерес и любовь к народному поэтическому творчеству. Валентина Ивановна родилась в 1935 году в деревне Озер-

ница Слонимского района. В 1958 году получила высшее образование и квалификацию учителя истории, русского языка и литературы. Сбором фольклорных произведений занимается со дня учебы в педагогическом институте. Песни, записанные Валентиной Ивановной Дожиной, опубликованы в книге «Песни народных свят і абрадаў» - Мн.; Выд-ва БДУ, 1974.

Талантливой исполнительницей народной песни является и Нина Михайловна Ленец, которая живет в деревне Задворье Зельвенского района. Эта женщина - активная участница художественной самодеятельности. В ее исполнении звучат семейно-бытовые необрядовые, любовные песни.

Нельзя не рассказать о фольклорном коллективе Козловичского сельского клуба, который был создан в 1976 году. В нем участвуют десять человек. В 1986 году этот коллектив впервые выступил по областному телевидению, затем в 1987 году на телевидении были записаны «Казловіцкія вячоркі», в 1988 году - обряд «Запрашаем на радзіны». В 1992 году по республиканскому радио прозвучала песня этого коллектива - «Ой там на таргу, на базары жанкі мужыкоў прадавалі».

Коллектив награжден Дипломом Союза композиторов, медалью «Лауреат третьего фестиваля народного искусства», грамотами.

Верится, что еще долго не смолкнут народные песни и, передаваясь из поколения в поколение, будут радовать наших внуков и правнуков.

ФОЛЬКЛОР ДЕРЕВНИ ЗАБОЛОТЬ

Е. ПЛЕВГО,
студентка 2 курса

Фольклор представляет собой огромную ценность и как образец высококоразвитого народного искусства, и как один из источников изучения истории народа, и как действенное средство воспитания, и как почва для развития художественной литературы. Огромное значение фольклора в жизни народа требует от нас внимательного изучения и собирания произведений устно-поэтического творчества.

Нам выпала прекрасная возможность побывать в деревне Заболоть Вороновского района, чтобы поближе познакомиться с людьми, проживающими там, изучить традиции, обряды, быт местного населения, понять и прочувствовать духовное наследие местных жителей.

Несколько дней, проведенных в деревне, позволили нам наиболее близким образом сблизиться с населением Заболоти. Отметим, что это сближение произошло именно через фольклорное наследие: песни, частушки, пословицы, поговорки, загадки. Порой хватает нескольких строчек из песни, чтобы понять, чем живет, о чем мечтает, на что надеется человек. Богата заболотская земля талантами, и велика их сила. Живут на этой земле Елена Антоновна Гребень, Иван Станиславович Фернович, Регина Адольфовна Русинович и многие другие хранители местных традиций. Каждое знакомство с исполнителями оставило незабываемый след в душе каждого из нас.

Был собран довольно объемный материал. Нельзя не отметить разнообразие фольклорных жанров.

Произведения народного творчества рисуют настолько живые картины, что мы невольно становимся свидетелями рыданий сироты на могиле матери, сочувствуем родителям, сыновья которых сложили свои головы на полях войны.

Сбор фольклорных произведений и беседы с местными жителями оставили чувство удовлетворения. Живут белорусская песня, частушка! А это свидетельствует о том, что не погибнет мудрость народа, наследие наших предков.

ШКОЛЬНЫЙ МУЗЕЙ

Н. ВОРОНКО,
студентка 2 курса

Для того, чтобы понять и правильно оценить произведения устного народного творчества, необходимы глубокие знания истории, быта и культуры народа. Именно такую возможность предоставляет этнографический музей, созданный в школе деревни Заболоть. Наиболее интересной частью музея является деревенская изба, внешнее и внутреннее убранство которой в мельчайших деталях соответствует традициям конца XIX — начала XX века. Посетители музея имеют возможность увидеть разнообразную мебель и предметы быта (прялку, маслобойку, колыбель и др.), оценить прекрасные образцы белорусской вышивки и ткачества, полюбоваться оригинальными узорами из бумаги - «выцінанкамі». Значение музея в воспитании школьников трудно переоценить. Дети имеют возможность воочию увидеть обстановку, в которой жили их прадедушки и прабабушки. Музей помогает нам мысленно перенестись на столетие назад, и не удивительно, что экскурсия по нему оставила у нас самые приятные воспоминания.

ПЛАНЫ И ЗАМЫСЛЫ

Універсітэтам было арганізавана і праведзена ў 1997 годзе 17 канферэнцый, з іх міжнародных - 7, рэспубліканскіх - 6 (одна з іх - студэнцкая), рэгіянальных (обласных) - 4, у 1998 г. - 13 канферэнцый, у тым ліку міжнародных - 7, рэспубліканскіх - 3, рэгіянальных - 3.

Следует адзначыць, што канферэнцыі правядуцца як за счэтам гасбюджэтных сродкаў, накіраваных універсітэту МОРБ, так і за счэтам спонсорскіх сродкаў, так як сродкі Міністэрства недастаткова для пакрыцця ўсіх расходаў, звязаных з правядзеннем і выданнем матэрыялаў канферэнцый.

На 1999 год універсітэтам запланавана правядзенне наступных канферэнцый:

1. Купаловскія чытанні.
2. Праблемы непарывнага вывучэння інфармацыі ў сярэдніх адукацыйных закладзях.
3. Гісторыка-краязнаўства на Беларусі: стан і перспектывы развіцця.
4. Взаемадзеянне літэратуры ў міжнародным літэратурным працэсе. Праблемы тэарэтычнай і гісторычнай поэтыкі.
5. Рэгіянальная эканоміка: праблемы і перспектывы.
6. 4-ая міжнародная канферэнцыя па лазернай фізіцы і спектроскопіі.
7. Культура Гродзеншчыны: рэгіянальныя праблемы развіцця ў ўмовах этнакультурнага погранічча.
8. Тэхналогіі непарывнага адукацыі і творчасці самаразвіцця асобы (тэхнообраз 99).
9. Рэспубліканская навуковая канферэнцыя студэнтаў і аспірантаў "Фізіка кандэнсаваных сродкаў" (ФКС).
10. Сістэма права і заканадаўства Рэспублікі Беларусь: стан і перспектывы развіцця.

Л. СИДОРСКАЯ,
інжэнер навуковага аддзела.

РОЗДУМ ПАСЛЯ КАНФЕРЭНЦЫІ

У канцы мінулага навуковага года на базе нашага факультэта прайшлі дзве навуковыя канферэнцыі - VI міжнародная канферэнцыя "Словаўтварэнне і намінацыя дэрывацыя" і IV міжнародная канферэнцыя "Сучасныя праблемы лексікаграфіі". Гэтыя міжнародныя, калі можна так сказаць, агляды лінгвістычнага патэнцыялу рэгіянальнага навуковага цэнтра пацвярджаюць меркаванне аб тым, што слова набывае нарэшце сваё першапачатковае значэнне сілы, якая пераўтварае і веды, і свет, і чалавека.

Роздум пасля гэтых двух форумў філолагаў яшчэ раз пацвярджае меркаванне аб тым, што наш універсітэт становіцца сапраўдным цэнтрам філалагічнай навукі ўсяго заходняга рэгіёну. Навуковае жыццё універсітэта прыцягвае ўвагу міжнароднай супольнасці.

IV канферэнцыя спецыялістаў па словаўтварэнні відавочна перарасла свой намінацыйны статус і па тых праблемах, якія абмяркоўваліся, стала з'явай у міжнароднай лінгвістыцы. У канферэнцыі прынялі ўдзел 87 навукоўцаў з Беларусі, Польшчы, Літвы і Украіны. Канферэнцыя ператварылася ў значную і для вывучэння раманскіх і германскіх моваў, што, дарэчы, арганічна для навуковага і навуковага профілю сённяшняй філалагічнай адукацыі ў нашым універсітэце.

Светлай памяці арганізатара і навуковага натхняльніка першых канферэнцый доктара філалагічных навук, прафесара і загадчыка кафедры агульнай і славянскага мовазнаўства Васіля Міхайлавіча Нікіцевіча была прысвечана

шостая канферэнцыя па словаўтварэнні і намінацыі дэрывацыі ў славянскіх мовах. Так, гэтая канферэнцыя, арганізацыя і правядзенне якой ляжала на спадзвіжніках і вучнях Васіля Міхайлавіча, пацвярджае думку, што гродзенская філалагічная школа атрымала заслужанае прызнанне за мяжой.

Ідэі Нікіцевіча сталі

новай эканамічнай часткай адукацыі на сябе. І наш універсітэт не апошні ў шэразе ахопленых такімі клопатамі, хаця большасць сродкаў на навуковую дзейнасць універсітэт зарабляе сам, а кіраўніцтва яго выкарыстоўвае па прызначэнні стратэгічнага універсітэцкага інтарэсу.

А гэта - магчымаць прымаць замежных вучоных,

арганізоўваць сумесныя філалагічныя канферэнцыі з навукоўцамі Украіны. Толькі сёлета ў маі кафедра рускай мовы праводзіла па гэтых умовах VII Карскія чытанні ў Нежыне, а кафедра агульнай і славянскага

ПАТЭНЦЫЯЛ ФІЛАЛАГІЧНАЙ НАВУКІ

С. АНТОНАВА,
дацэнт кафедры рускай мовы

настолькі плённымі і аб'ядноўваючымі для лінгвістаў, што сёння самімі назвамі васьмі секцый, якія працавалі ў рамках канферэнцыі, аказаліся ахопленымі як філасофскія аспекты мовазнаўства, так і сацыялінгвістычныя, сістэмныя, тэхналагічныя, адукацыйныя, метадалагічныя і метадычныя пытанні сучаснага і гістарычнага стану моваў розных сістэм.

Адкрываючы работу VI канферэнцыі, прарэктар навуковай працы, член арганізацыйна-праграмавага камітэта, кандыдат філалагічных навук Людміла Васільеўна Рычкова падкрэсліла, што «чарговая» ў вызначэнні канферэнцыі абазначае «звычайная». І на самай справе ўсёй сваёй работай сёлета ўдзельнікі канферэнцыі ўмацоўвалі не толькі традыцыі папярэдніх форумў, але і ўводзілі традыцыйную праблематыку ў кантэкст актуальнейшых гуманітарных, філасофскіх, метадалагічных і прыкладных адукацыйных праблем.

На жаль, паўсюды «развал» навукі ў пастсавецкай прасторы - рэалія часу. Так, дзяржава бярэ на сябе знач-

на мовазнаўства сумесна з Харкаўскім лексікаграфічным таварыствам - IV міжнародную канферэнцыю «Сучасныя праблемы лексікаграфіі».

Сёння філалагічная навука - і гэта паказвае ўжо яе ўзровень у нашым універсітэце - стала сродкам сапраўднага культурнага і адукацыйнага прарыву Беларусі ў век XXI. Нам ёсць аб чым раскажаць навуковаму свету. Сёння для Расіі, Украіны, Польшчы мы - Беларускі цэнтр рытарычнай навукі. Аднак, да прыкладу, запрошаныя на міжнародныя канферэнцыі ў Польшчу, Чэхію вучоныя універсітэта павінны ўнесці каля 200 долараў толькі як арганізацыйны ўзнос, а тыя, хто жадае апублікаваць сваё выступленне на канферэнцыі па лексікаграфіі, могуць гэта зрабіць, заплаціўшы па 4 долары за старонку. Між тым дацэнт атрымлівае 40 долараў, а сёння, з улікам курсу, у два разы меней. Так што навуковая думка трымаецца і развіваецца выключна на энтузіязме фанатаў ад адукацыі і навукі.

1 СНЕЖНЯ – СУСВЕТНЫ ДЗЕНЬ ПРАФІЛАКТЫКІ СНІДУ ЗАДУМАЕМСЯ...

У пачатку лістапада ў аблвыканкаме адбылася прэс-канферэнцыя для журналістаў горада і вобласці на тэму: «1 снежня - сусветны дзень прафілактыкі СНІДУ». Для правядзення прэс-канферэнцыі былі запрошаны галоўны ўрач абласнога цэнтра прафілактыкі СНІДУ І. Дабрэнка, загадчык наркалагічнага аддзялення абласнога наркалагічнага дыспансера Ю. Курылаў, загадчык венералагічнага аддзялення скурвендыспансера Ул. Лянцэвіч, маёр міліцыі, старшы аперупаўнаважаны па асабліва важных справах аддзела нораваў і неза-

коннага абароту наркатыкаў службы крмінальнай міліцыі ўпраўлення ўнутраных спраў Гродзенскага аблвыканкама В. Козел.

Шмат карыснай інфармацыі паведамлілі журналістам адказныя асобы, якія праводзілі гэтую прэс-канферэнцыю. Праблема СНІДУ - побач.

У нашай невялікай па плошчы і насельніцтву краіне сёння налічваецца 2257 носьбітаў ВІЧ-інфекцыі. За 9 месяцаў - 470 новых выпадкаў інфекцыі ВІЧ. Прыкладна на 500 чалавек у год папаўняецца гэты сумны спіс. З дзесяці ў дзевяці выпадках чалавек не ведае, што ён

з'яўляецца носьбітам гэтай страшнай хваробы. 37 чалавек у Рэспубліцы Беларусь памерлі ад ВІЧ-інфекцыі.

У Гродзенскай вобласці 11 носьбітаў ВІЧ-інфекцыі. За бягучы год выяўлена чатыры новыя выпадкі. Дынаміка такая: 3 выпадкі ў 1996 годзе, 4 - у 1997, 4 - за дзевяць месяцаў 1998 года. Задумацца ёсць над чым.

Не будзем супакойвацца тым, што гэта былі ў асноўным прыезджыя, не жыхары Гродзенскай вобласці, напрыклад, два замежныя студэнты, якія былі адразу ж дэпартаваны з краіны, або два чалавекі ў месцах пазбаўлення волі. Былі там

і нашы. У Навагрудскім раёне пастаянна пражывае вадзіцель-дальнабойшчык, які прывёз гэтую інфекцыю з адной з камандзіровак. Выявілася гэта выпадкова.

Лічым неабходным паведаміць нашым чытачам, што СНІД «прапісаўся» не толькі ў буйных гарадах. Заражэнне праходзіць у 85% выпадкаў праз шпрыцы пры прыёме наркатыкаў. Адназначна павелічэнне выпадкаў заражэння праз палавыя шляхі. Лячэння ад СНІДУ няма. Тое, што на сённяшні дзень ёсць, можа толькі адтэрмінаваць трагічны зыход. Абыходзяцца лекі ад 1 да 20 тысяч долараў у год.

ОПАСНОСТЬ РЯДОМ С НАМИ

Г. КОССОВА,

заведующая эпидемиологическим отделом
областного центра профилактики СПИДа

Молодежь является группой, наиболее подверженной угрозе ВИЧ-инфицирования. Молодые люди в возрасте 15-25 лет составляют 66% от всех выявленных в республике случаев. В текущем году Всемирная организация здравоохранения приняла решение о проведении всемирной кампании против СПИДа с участием молодежи. Девиз Всемирного дня профилактики СПИДа: «Источник перемен - молодежь». На профилактику СПИДа среди молодежи возлагаются особые надежды как медицинскими работниками, так и работниками социальной сферы.

Основной мерой профилактики ВИЧ-инфекции является информированность населения о путях и факторах передачи вируса, источниках заражения. Результаты социологических исследований, проведенных среди студенчества, свидетельствуют о высокой степени информированности молодежи о СПИДе. Однако студенты г. Гродно выявили невысокий уровень информированности по проблемам профилактики СПИДа. Большин-

ство молодых людей считают для себя маловероятной возможность заражения СПИДом. В условиях интенсивного роста количества ВИЧ-инфицированных и недостаточного знания факторов передачи ВИЧ-инфекции (биологических жидкостей организма, в которых находится вирус) возникает недооценка молодежью угрозы СПИДа. С другой стороны, неточность знаний о путях заражения может привести к возникновению такой проблемы, как СПИДофобия, т.е. боязнь СПИДа.

Случаи СПИДофобии регистрируются и в Гродненской области. Многие студенты по-прежнему не знают ответов на вопросы о том, передается ли СПИД при поцелуе, при пользовании общим туалетом, комнатой гигиены, при посещении бани или бассейна, через укусы животных.

Следует помнить, что основные пути передачи инфекции - это половой путь, от инфицированной матери - ребенку, и парентеральный путь (через биологические жидкости при нарушении целостности кожных покровов при

попадании инфицированного материала на слизистые оболочки). Других путей передачи не существует.

Отмечается низкий уровень знаний молодежи о том, через какое время зараженный человек может инфицировать других, а также о том, через какой промежуток времени после заражения можно обследоваться по поводу обследования на СПИД. При ВИЧ-инфекции в организме человека вырабатываются антитела, которые и определяются в лабораториях серодиагностики инфекционных заболеваний. Антитела появляются в организме через 3-6 месяцев, поэтому обращаются в лечебно-профилактические учреждения следует по истечении трех месяцев с момента рискованного поведения. А заражать других ВИЧ-инфицированный человек может сразу же после попадания вируса в его организм.

При работе в молодежных аудиториях, а также в очагах ВИЧ-инфекции выявляется, что относительно небольшой процент молодежи пользуется презервативом. Оказывается, презерватив рассматри-

вается молодежью не как средство защиты от СПИДа и венерических заболеваний, а как средство предохранения от беременности. Главными причинами, по которым молодежь, вступая в половые отношения, не использует презерватив, даже испытывая страх заразиться СПИДом, у мужчин выступает нежелание снижать остроту своих сексуальных ощущений, а у женщин - привычка предохраняться другими способами. Этот факт свидетельствует о том, что нам необходимо поднимать сексуальную культуру молодежи.

В студенческих аудиториях должны проводиться информационно насыщенные лекции или беседы по проблеме ВИЧ-СПИД. В качестве лекторов могут выступать как профессионалы, так и подготовленные студенты. Необходимо проводить массовые зрелищные мероприятия, служащие делу пропаганды здорового образа жизни, профилактики ВИЧ-инфекции. Вся эта работа является частью государственной программы профилактики ВИЧ-инфекции в Республике Беларусь.

ВЕЛЬМІ ТАЛЕНАВІТЫ, КАБ БЫЦЬ ГЕНІЯЛЬНЫМ, ці ВІКТАР ШАЛКЕВІЧ І СМУТНЫ БЕЛАРУСКІ БЛЮЗ

Уявіце вялікі крышталі... Шматгранны... Кожная грань ззяе, але ззяе па-асабліваму.

Самае складанае, напэўна, расказаць аб чалавеку, з якім знаёмы відавочна. Аблягчае, што некалькі гадзін. Чаму? Бо гэта знаёмства адразу складае яркі вобраз. Потым, калі пазнаеш чалавека ўсё больш і больш, адбываецца напластаванне ўражанняў, і ўжо ўсё складаней і складаней аднавіць тое першае, адзінае, непараўнальнае і, пэўна, самае праўдзівае.

Пра шматграннасць. Перш за ўсё пазнаёмліліся з ім як з бардам. Беларускім бардам. Уразіла яго лірычнасць, смута, якая так характарызуе беларусаў увогуле (яе прычыны? Туга па чым? Пачам, што ніяк не адбудземся як нацыя, ці гэта туга аб тым грамадстве, якое пачало адбывацца і жыць не толькі ў думках і сэрцах адданных людзей, але і на самой справе?). І ў той жа час яго гумар, такі сатырычны і такі адкрыты. Наш беларускі гумар.

Пра Шалкевіча немагчыма гаварыць так афіцыйна і суха (дзе нарадзіўся, вучыўся), але, тым не менш, трэба асвятліць і гэтую, чалавечую, жыццёвую іпастась яго жыцця.

Нарадзіўся ён у вёсцы Поразава, што за Свіслаччу. Гэта была зіма 1959 г. Здарылася так, што нарадзіўся ён па дарозе ў бальніцу і таму ўжо дарослым шмат дзе ездзіў і ездзіць, асабліва - у дзень свайго нараджэння. І падставай для гэтых вандровак стануць яго песні, якія будуць гучаць не толькі на беларускай, але і на чэшскай, украінскай, нямецкай, ангельскай мовах. Лёс

наканаваў Віктару Шалкевічу стаць не толькі спеваком, але і адмысловым акцёрам тэатра і кіно.

Гэта яшчэ адна з яго гражняў. Скончыў тэатральна-мастацкі інстытут у Мінску. Пасля размеркавання трапіў у Гродзенскі драматычны тэатр. Зараз працуе ў тэатры лялек. Зняўся ў двух фільмах: «Слёзы блуднага сына» і «Салодкі яд каханя». Спрабаваў сябе як празаік. Друкаваўся ў «Малодосці» (1987) і стаў лаўрэатам. Расказы вельмі цікавыя! (Можна паверыць нам, бо читалі з захапленнем, і кожная з нас знайшла ў іх нешта для сябе).

Дадуць нам уяўленне аб пранікнёнасці яго думак у кругаверць і гумар жыцця два запісаныя альбомы (трэці ўжо на падыходзе!). Першы - «Правінцыя» (1992).

Правінцыя на каменным
крыжы.

Ледзь відочныя
замшэлыя словы.

О, айчына добра і зла!
О, абрыдлае сірочае
гняздо...

Правінцыя - хатка,
бязрозка,
Гаек, масточак, рачулка,
касцёлік...

Наконт правінцыі В. Шалкевіч выказаў нам такую думку: «Паездзішы па свеце, я зразумею, што паняцце «правінцыя» існуе толькі ў нас. Усюды ёсць свой пласт культуры».

Другі альбом - «Смутны беларускі блюз».

Шалёная, шалёная,
шалёная.

Шапочуць кветкі, уздымае
цёмны гай.

Няспешна па-над межамі
зялёнымі

Шчаслівай птушкай
праплывае месяц май...

Гэты альбом пранізаны самотай, лірычнасцю, душэўнасцю. Яшчэ адна грань: ён - аўкцыяніст. Пра яго сказалі пасля аўкцыёна: «Мы можам знайсці лепшага за Шалкевіча, можам - горшага, але такога, як ён - не».

Бо Шалкевіч - гэта з'ява. Нічога няма дзіўнага, што ён так фэйна сябе адчувае і ў гэтай справе. З такім гумарам і розумам! Каму, як не яму, весці аўкцыёны. Жыццё гэтага чалавека перапоўнена падзеямі: шмат паездак - быў у Францыі, Нямеччыне, Чэхіі, шмат разоў - у Польшчы, адзіны з беларускіх бардаў меў адкрыты з'езд на Польскім радыё, заняў першае месца на фестывалі «Басовішча» у Польшчы (1994). Яго думкі, выказаныя нам падчас размовы, мы лічым, шмат чаго аб ім кажучь: "Дзе я - там і сталіца". - Гэта - наконт таго, чаму такі таленавіты і цікавы не з'ехаў куды-небудзь.

Як спявае ў песні:

Я з Радзімай назаўжды -
Ехаць мне няма куды,
Дзе я нарадзіўся, там
памру.

Было пытанне: Вы заўсёды былі такім, як зараз?

- Так. Я зразумею: каб нечага дасягнуць у жыцці, трэба кожны дзень даказаваць, на што ты здольны.

**Алена МАТВЕЕВА,
Вольга ЗЕНОЎКА,
Вольга ГРЫЦ,
студэнткі 8 групы
III курса аддзялення
выяўленчага
мастацтва і чарчэння
факультэта псіхалогіі
і педагогікі.**

СПОРТ

МИНИ- ФУТБОЛ

Восемь сборных команд факультетов по мини-футболу разыграли первенство университета в программе спартакиады вуза.

В предварительном турнире команды были разбиты на две подгруппы. В первой подгруппе без поражений прошла команда факультета экономики и управления, победив последовательно математиков - 10:1, физиков - 7:1 и филологов - 5:2, вышли в финал. Второй командой в финал попала сборная физико-технического факультета, которая победила команду матфака - 6:2, филологов - 3:2. Во второй подгруппе сильнейшими были историки, которые обыграли юристов - 4:3, биологов - 3:2 и психологов 9:0. В полуфинале физики победили историков - 1:0, а управленцы - биологов - 6:0.

В финале за «бронзу» встретились историки и биологи. Основное время закончилось вничью - 1:1, по пенальти 4:3 победили историки и стали третьими призерами соревнований.

Интересным был финал. В начале физтех повел 2:0, но постепенно инициатива перешла к команде управленцев, которые провели четыре мяча в ворота соперников. Победа - 4:2 и звание победителей первенства. Команда физико-технического факультета получила диплом за II место.

За команду-победительницу выступали: Д.Равнейко, П. Шапель, Л. Антипин, Э. Обухович, Р. Сивневич, Ю. Бойко, В. Севостьяник, С. Воробьев.

Команды, занявшие призовые места, награждены дипломами и тортами. Лучшими игроками турнира названы В. Ячевич - физико-технический факультет и Д. Равнейко - факультет экономики и управления.

**Н. ОЖОГИН,
главный судья
соревнований,
старший преподаватель
кафедры физвоспитания.**

Кафедра беларускай літаратуры выказвае глыбокае спачуванне старшаму выкладчыку **Уладзіміру Іванавічу КАЯЛА** ў сувязі з напаканцавым яго вялікім годам - смерцю бацькі.

Рэдактар Людміла Мікалаеўна ДАЊЛАВА

Заснавальнік: Гродзенскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Янкі Купалы.
Рэгістрацыйнае пасведчанне № 519.

Газета набрана, зьярстана і надрукавана на тэхніцы выдавецкага аддзела Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Янкі Купалы.
ЛП № 111 ад 29.12.97 г.
Вул. Ажэшкі, 22, 230023, г. Гродна.

Набор і
вэрстка:
**М. ВЕРСТАК,
В. ЗАКРЭЎСкі
Карэктурка:
Н. ДУДКО**

Здадзена ў набор 12.11.98.
Падпісана да друку:
25.11.98. 15.00
Заказ № 123

Аб'ём - 1 ум. друк. арк.
Наклад 500 асобнікаў.

Аўтары надрукаваных матэрыялаў адказваюць за падбор і дакладнасць прыведзеных фактаў, цытатаў, эканамічных даных, асабістых імен, географічных назваў і іншай інфармацыі, а таксама за тое, каб у матэрыялах не ўтрымлівалася даных, якія не падлягаюць адкрытай публікацыі. Рэдакцыя можа друкаваць артыкулы ў парадку абмеркавання, не падаляючы пункту гледжання аўтара.

Наш адрас:) 230023, г. Гродна,
Вул. Ажэшкі, 22, пакой 228. ☎ 72-08-17.